

Kommunledningskontoret

Datum:
2023-12-05

Diarienummer:

Svar på interpellation från Ehsan Nasari (C) om VA-verksamheten

Ehsan Nasari (C) har ställt en interpellation med ett antal frågor om VA-verksamheten som besvaras nedan.

Uppdrag 18 i Mål och budget 2024 handlar om att se över kostnadsstrukturen för VA-verksamheten. Varför har styret inte lagt ett liknande uppdrag tidigare?

Vi ansåg det extra angeläget nu med tanke på det nuvarande ekonomiska läget samt behov av reinvesteringar och förnyelse av ledningsnätet

Kan du redogöra för vilka nyckeltal som Uppsala vatten använder sig av för att redovisa att de bedriver en effektiv verksamhet?

I bolagets affärsplan och plan för uppföljning återfinns effektivitetsmått som följs upp vid tertialuppföljningar och presenteras utifrån periodicitet på styrelsens sammanträden. Syftet är att synliggöra och ha möjlighet att styra på hur väl en process, metod, organisation eller aktivitet presterar i förhållande till de resurser som används. Några exempel på effektivitetsmått:

- Avbrottstid per brukare
- Kostnad per insamlat och behandlat ton hushållsavfall
- Kostnad per renat kubikmeter spillvatten
- Kostnad per producerad kubikmeter dricksvatten
- Jämförelse budget och utfall i projekt
- Svarstid kundtjänst
- Antal genomförda upphandlingar över direktupphandlingsgräns, resp. antal genomförda FKU:er

Den stora höjningen av brukningstaxan kommer att bli kännbart för de mest utsatta hushållen. Varför har man inte gjort en mer stegvis höjning, exempelvis redan från 2021?

Det är en fråga jag och styret också har ställt bolaget. Förklaringen vi har fått är att Lagen om allmänna vattentjänster (Lag 2006:412, förkortat LAV) reglerar allmän VA-verksamhet i stor utsträckning och detaljeringsgrad. Av förarbetena och praxis följer hur avgiftsuttaget får regleras och vad som inte är tillåtet. Avgifterna får inte överskrida det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva va-anläggningen.” §30 LAV.

Brukningsavgift är en periodisk avgift för täckande av drift och underhållskostnader, kapitalkostnader för investeringar eller andra kostnader för en allmän VA-anläggning som inte täcks av anläggningsavgift. Brukningstaxan höjdes 2021 med 6 procent, under

2022 och 2023 höjdes inte taxan. Skulden till abonnenten var för stor inför dessa år och därför gjorde bolaget bedömningen att det skulle vara stridigt att föreslå en höjning: det totala avgiftsuttaget får inte överstiga de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen, och fördelningen av avgiftsuttaget ska ske utifrån vad som är skäligt och rättvist, såväl mellan olika fastigheter som över tid. När skulden till abonnenterna tillfälligt är stor (det vill säga att ett överskott har uppstått), innebär det att det tillfälligt har gjorts ett överuttag. Ytterligare taxebeslut kan då överklagas med risk för ett upphävande, om det skulle anses innebära ett ytterligare överuttag. Enligt gällande rättspraxis får skulden till abonnent balanseras under 3-års period (kortfristig skuld).

Exempelvis, om ett överuttag görs år 1 på 100 miljoner måste dessa vara återbetalda år 3. En indexuppräknning på exempelvis på 5-6 procent per år, kan VA-kollektivet inte använda sig utav. Då det skulle kunna innebära att bolaget tar betalt av fel generation och bygger upp ett överskott (i.e. en allt för hög skuld till abonnenterna). Ett överklagande med hänvisning till detta kan medföra en risk för att bli återbetalningsskyldiga till abonnenterna, vilket är en administrativt onödigt och mycket krävande process. I sammanhanget bör också noteras att fonderingsförbudet även gäller åt andra hållet, dvs om ett underskott skulle uppstå (dvs ett underuttag eller en fordran på abonnenterna).

Att hantera förslag om VA-taxor är således en balansgång mellan att undvika såväl överuttag som underuttag. Detta medför att större steg är svåra att undvika särskilt när de ekonomiska förutsättningarna förändras kraftigt och oförutsett. Detta inträffade under de för frågan aktuella årtalen då många faktorer samverkade negativt: stora räntehöjningar drabbar en omfattande låneportfölj (som i det aktuella fallet från 0 till >4 %, låneportfölj på drygt 2,5 mdkr), bristsituationer uppstår avseende kritiska insatsvaror, energikostnader och inflation ökar avsevärt och valutaeffekter tillkommer vid internationella inköp.

Kommer ni att se över de bolagsspecifika ägardirektiven för att i vissa avseenden sänka ambitionsnivån i syfte att minska kostnader?

Vi ser över de bolagsspecifika ägardirektiven varje år. Vi får också avvakta vad som kommer fram i den översyn som nu ska göras. Däremot är VA-verksamheten helt avgörande för Uppsalas förutsättningar att utvecklas hållbart så sänkta ambitioner när det gäller en robust och hållbar VA-försörjning kommer inte att ske.

Erik Pelling (S)

Kommunstyrelsens ordförande